શ્રીગણેશાય

મુની રાજમાન.

નાટકનો ટુંકસાર તથા ગાયન.

શ્રી ભુજવિજય નાટક મંડળી માટે

રચનાર

મુનશી મોહનલાલ ગોકળદાસ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

શ્રી ભુજવિજય નાટક મંડળીના માલેક,

આવૃતી ૧ લી. પ્રત ૫૦૦૦.

વિક્રમાર્ક સં૦ ૧૯૭૩, ઇ૦ સને ૧૯૧૭.

ચોપડી પ્રીન્ટર અબ્દુલરહીમ હેબતભાઈ એ જકરીયા મસજીદ પોસ્ટ નંબર ૩, મુંબઈ માં, શ્રી "તરંગિણી" પ્રેસમાં શ્રી ભુજવિજય નાટક મંડળીના માલેકો માટે છાપી.

એમ. સ્ટાર પરફ્યુમરી કંપની

મુખ્ય બનાવટો પુર્વથી પશ્ચિમ સુધી એકે અવાજે

વખણાયલ સુકન્યા હેર ઓઈલ.

મધુર સુગંધી તથા મગજને ઠંડુ કરી ખરી પડતા વાળ ને અટકાવે છે તથા બજારમાં વેચાતા બીજા તેલો કરતાં અત્યુતમ છે કારણ કે શુદ્ધ કાચા ટોપરાના તેલમાંથી બનાવ વામાં આવ્યુ છે હજારો સરટીફીકેટો મોજુદ છે. કી. આના ૧૨

સ્ટાર બામ.

ગમે તેવા સખત માથાના દુખારાને ફકત પાંચ મીનીટમાં નાબુદ કરે છે શરદીના શરદીથી શરીરમાંથી નીકળતા ચસકા ગળા ની નસોનુ અકડાઈ જવુ વગેરેપર વીજળીક અશર કરે છે.

કીમત આના ૬

સ્ટાર મેનથોલ

જાપાનીઝ બનાવટને પાછી હઠાવે તેવી તથા ગરમીથી થતા માથાના દુખારા માટે. આરામ દુખરા માટે આ રામબાણ ઇલાજ છે. કીમત આના ૪

લાઇમ જ્યુઇસ.

ગરમ થયલા મગજને તાજગી આપે છે વિદ્યાર્થીઓને આરામ આપી તેમને હુશાર બનાવે છે તથા ગમે તેવા દાઝી ગયલા ભાગપર લગાડવાથી તરત આરામ કરે છે કી. આ. ૬

• હારગામ માટે એજન્ટો જોઈએ છે

શોલ એજન્ટ એન. ડી. બારાઈ.

માંડવી પો. નાં. ૩ મુંબઇ

શ્રીગણેશાય નમઃ

ખુની યજમાન

નાટકનો ટુંક સાર તથા ગાયનો.

શ્રી ભુજવિજય નાટક મંડળી માટે

રચનાર

યુવાન મોહનલાલ ગોકુળદાસ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

શ્રી ભુજવિજય નાટક મંડળીના માલેક,—

આવૃતી ૧ લી. પ્રત ૫૦૦૦.

વિક્રમાર્ક સં૦ ૧૯૭૩, ઇ૦ સને ૧૯૧૭.

આ ચોપડી પ્રીન્ટર અબ્દુલકૈયુમ હેબતભાઇ એ જકરીઆ મસજીદ પોસ્ટ નંબર ૩, મુબઈ માં, ધી "તઈયિબી" પ્રેસમાં શ્રી ભુજવિજય નાટક મંડળીના માલેકો માટે છાપી.

મુલ્ય ૦-૩-૦ આના.

માલેકનો ખુલાસો.

વાંચક મહાશય,

કંપની ઉઘાડતાં અમને ઘણી અડચણો નડી તે એટલે હદ સુધી કે ચાલતા ખેલની ચોપડીઓ સુધાં ચોરાઈ ગઈ, છતાં મી૦ મોહનલાલ ગોકળદાશનાં સતત્ તથા નીમકહલાલી પ્રયાશ થી તમારી શમક્ષ આજે નાટકની રંગભુમી ઉપર અમો ફતેહ મેળવી શકયાં છીએ. પરમાત્માનો ખરો શિધ્ધાંત "સત્યમેવજય" નીને વળગવાથી મનુષ્યને અડચણ પડતી નથી તેનો પ્રત્યક્ષ અનુભવ મને થયો છે, જન શમાજની સેવા તથા માન મેલવવુ એજ અમારો મુખ્ય સીધાંત છે છેવટ અમારી કમ્પની કાંઈ પણ શારૂ કામ તુરતમાં કરી શકેલ હોય તો તે શરવનુ માન મોહનલાલ યુવાનને છે.

માલેક શ્રી ભુજ વિજય નાટક મંડળી.

લેખકના બે બોલ.

મુંબઈની માનવંતી અને કદરદાન પ્રજા સમક્ષ હું (બાળ) ચુવાન આ મારો બીજો નાટક લઇ રજુ થાઉં છું તો આશા છે કે મને મારા પ્રયાસમાં ફતેહ મળશેજ કહું છું કે તો હતો ને કહીશ કે,

> થશે ધાર્યું કૃપાળુનું, કરે દુનીયા કુબુદ્ધી તોય,
> કરી માફી નીરખજો સહુ ભુલચૂક બાળની જો હોય.

વળી વડીલ જ્ઞાતી બન્ધુ મરહુમ શાક્ષર ડાહયાભાઇ ઘેળશાજી કહી ગયા છે.

> ટાળ્યા નહીંરે ટળે કરમે લખ્યું જે મળે.

એ બોલને વળગી રહી આજ થોડાક સમય થયા હું મારી શકતી મુજબ થોડું ઘણું નાટક લખવાનુ કામ જાનું છું.

વળી પોકાર કરીને અરજ કરૂ છુ કે હુ કાંઇ મહાન કવી નથી તેમ વીદવાન લેખક પણ નથી, માત્ર મારા થોડાક સમય નાટકી લાઇનના અનુભવને લઇને ખેલ લખી શકુ છુ તો આશા છે કે આપ મારૂ કાર્ય ફતેહને વાવટે ચડાવી યશના દુંદભી નાદથી પ્રકાશમાં લાવશોજી.

લેખક મોહનલાલ ગોકળદાશ ચુવાન.

નાટકના પાત્રો.

પુરૂષ વર્ગ,

અચળસિંહ ... ... અમીનાપુરીનો રાજા.
અકળસિંહ ... ... ગાદી પચાવી પડેલ અચળસિંહનો ભાઇ
યજમાન ... ... અચળસિંહનો પુત્ર (નાટય નાયક)
અજગર ... ... યજમાનનો સેનાપતી.
અમરસિંહ ... ... વિજયનગરનો રાજા.
અગરસિંહ ... ... અમરસિંનો પુત્ર, યજદાનો પતી.
અભયસિંહ ... ... અમરાવતીનો રાજા, યજદાનો પીતા.
અજર ... ... }
અમર ... ... } અભયસિંહના પુત્રો.
અનંત ... ... યજમાનનો પુત્ર.
અનવર ... ... અચળસિંહનો પુત્ર.
ભીલ રાજા ... ... જંગલી લોકોનો સરદાર.
રણધીરસિંહ ... ... પુરૂષના પોશાકમાં રણમીલા.
ડાક્ટર ... ... }
બેરીસ્ટર ... ... } ચક્રમ વિદ્યાનો ગેરઉપયોગ કરનાર.
મીઠુ ... ... તારાનો પુત્ર.

બાદ— ભાટ, સીપાઇ, રામો, પ્રધાન, સેનાપતી વીગેરે, વીગેરે.

સ્ત્રી વર્ગ.

અનુમા... ... ... અચળસિંહની નવી રાણી યજમાનની નહિ માત
શીલકુમા ... ... અકળસિંહની રાણી અનુમાની બહેન.
શાણા ... ... અભયસિંહની પત્ની, યજદાની માતા.
રેણુકા ... ... અમરસિંહની પત્ની, અગરસિંહની માતા.
રસકીન્દા ... ... યજમાનની સતી સ્ત્રી.
યજદા... ... ... અભેયસિંહની પુત્રી, અમરસિંહની પત્ની.
રણમીલા ... ... યજમાનની બ્હેન, પાછળથી અજગરની પત્ની.
પુરૂષના પોશાકમાં (નાટ્ય નાયકા)
તારા ... ... વીધવાઓને વિજય અપાવવાના મતને ટેકો આપ
નાર વિધવા.
મરચી ... ... ડોકટરની દીકરી, મીઠુની માશુક

બાદ– બાળાઓ, બીજી રાણી, દાસીઓ વગેરે, વગેરે

સ્થળ—અમીનાપુરી વિજયનગર સમરાપુરી અને આસપાસનો પ્રદેશ.

પુર્વ વૃત્તાંત.

અમીનાપુરીના રાજા અચળસીંહ નવી રાણી અનુમાના ભરમ વ્યાથી જુની રાણી જયવર્માનો પુત્ર ધણાજ નખેદ અને રાજયને ભારરૂપ થશે એમ અચળસીંહને સમજાવી અકળસીંહ તથા દીલરૂબાના ઉશકેરણીથી પોતાના ત્રણ વરસના નાના બાળક યજમાનને મારાઓ સાથે જંગલમાં મારી નંખાવવા મોકલે છે ત્યાં મારાઓ તેને જીવતો છોડી દીએ છે બાદ વિજયનગરના મરનાર પ્રધાન સત્યસીંહના પુત્ર અજગર સાથે તેને મીત્રતાનો સંબંધ બધાય છે યજમાનને લઇ ગયા બાદ નવી રાણીના પુત્ર અનવર તથા રણમીલાને હાથે જયવર્માને દુખમાં ઝેર અપાય છે યજમાન ઉમર લાયક થતાં તમામ વર્તાંત જાણી લઇ પોતાની માતાને મળવા યજમાન પોતાની સ્ત્રી પુત્ર તથા મીત્રને સાથે લઇ રળવા આવે છે પોતાની માતાનો મેળાપ ન થતાં નવી મા થી પોતાના પીતા અચળસીંહને બંદીવાન કરી બદલો લેવા ચાહે છે ત્યાર બાદ અહીંથી જુની યજમાન નાટકની શરૂઆત થાય છે

લેખક યુવાન મોહનલાલ

ખુની યજમાન નાટકનો ટુંકસાર.

મંગળાચરણ.

અંક ૧ લો પ્રવેશ ૧ લો.

અચળસીંહ તથા અનુંમા કારાગ્રહમાં યજમાને આવી પોતાની માતાના મૃત્યુના વેરનો બદલો લેવો બાદ ક્રોધાતુર થઇ પોતાના કાકા અકળસીંહને મારવા તેના મેહેલમાં જવું.

પ્રવેશ ૨ જો—અકળસીંહ તથા દીલરૂબા-હુરીયાં ત્યાં સોદાગરના વેશમાં યજમાન તથા અજગરનું આવવુ બાદ સીપાઇએ આવી અચળસીંહ તથા અનુમાના ખુનની વાત સંભળાવવી. અકળસીંહનો ગુસ્સો યજમાને ખુલ્લા પડી અકળસીંહને મારવો દીલરૂબાનું તરકીબથી મળી જવું.

પ્ર ૩ જો—વીધવા તારા વીધવાઓને કેમ વીજય અપાવવો તેના વીચારમાં ત્યાં ચક્રમ બેરીસ્ટરનું આવવું, વાતચીતમાં તારને ગળે પડવું તકરાર થતાં ડોકટર તથા રામાનું આવવું. બંનેને તકરાર કરતાં જોઇ બેરીસ્ટરને મેડ બનાવી દવાખાને લઇ જવો.

પ્ર. ૪ થો.—યજમાન નીંદ્રામાં પોતાના કુમાર અનંતનુ ખુન કરવા આવવુ રસકીં હાથે રોકયો છતાં પણ પીતાને જગાડી મારતાં પોતે કાળનો ભોગ થવું (પથ્થર નીચે દબાવી મારવો) બાદ જપત કરેલા મ્યાના સાથે સેનાપતી અજગરનું આવવું યજહા સાથે યજમાને પ્રેમની માંગણી કરવી, સતીને ત્રાસ આપતાં ખુમરાણુ સાંભળી રસકી હાથે આવી અટકાવવો નહી માનતાં પોતે.(રસકીન્દા કાળનો ભોગ થવુ)

પ્ર ૫ મો—મીઠું તથા મરચીની રમત ગમત

પ્રવેશ ૬ ઠો—જાત્રાએ નીકળેલો અભયશીંહ તથા રાણી મ્યનો ત્થા બાળકો ગુમ થયા તેની ચીંતામા ત્યાં શીકારે નીકળેલા અગરસીંહના હાથે વાઘને મારવા જતાં અભયસીંહને ગોળી લાગવી. અગરસીંહની અફસોસી—ત્યાં અજબર ત્થા સીપાહીઓનું લુટફાટ કરતાં આવવું. અગરસીંહ સાથે લડાઇ. અગરનું ભાગવુ, રાણીનુ તેની પાછળ જવુ, અગરસીંહનું આવવું રાજા તથા રાણીને નહી જોવાથી તેની શોધમાં જવું.

પ્ર. ૭ મો—યજમાનની બહેન રણમીલા ત્થા ભાઇ અનવર ખુની ભાઇના જુલમની જાણમાં ત્યાં દાસીએ આવી તેમને નાસવા કહેવું રણમીલાનું નાશી જવું, યજમાને આવી અનવરની આંખો ફોડી નાખવી.

પ્ર. ૮ મો—મેક બનાવેલા બેરીસ્ટરનો બબડાટ રામાએ આવી મોંપર કુચો આપવો બાદ ડોકટર આવી જબરજસ્તી ગળામાં સાંણસો નાખી દવા પાઇ બીલ માંગવું, તકરાર ચકરમોની ધમચકડી.

પ્રવેશ ૯ મો—યજદાની યજમાન પાસે પોતાની છોડાવવા યાચના. યજમાને પ્રેમની માંગણી રતીએ નહી માનતા તેના એક ભાઇને છાતીમાં ખીલી ઠોકી મારવો અને બીજા ભાઇની જીવતાં ચામડી ઉતારવી

પ્રવેશ ૧૦ મો—ડાકટર તારાને મળવાના રી[illegible]તાં ત્યાં તારાએ આવી મળવું મીઠું મરચીએ તેમનું પોગળ જોઇ જવું બેવકુફ મા બાપોના અવળા કર્મ માટે પ્રતીજ્ઞા અને પોતાના પ્રેમનું પરીખર વધારવું.

પ્રવેશ ૧૧ મો— જંગલમાં ઘાયલ થયલા રાજા અભેસીંહ સાથે અગરસીંહનું આવવું, અગરસીંહે અભેહસીંહ માટે પાણી લેવા જવું બાદ રાણીને આવીને મળવું યજમાને આવી બંનેને કેદ કરી લઇ જવા બાદ અગરનું પાણી લઇ આવવું સસરાની પડી રહેલી તળવાર થી વેર લેવા નીશ્ચય કરવો.

પ્રવેશ ૧૨ મો કાળા ગ્રહ.

કાળાગ્રહમાં યજદા તથા રાજા રાણી કેદ યજમાનનું આવવું, રાણીને સમજાવવા કહેવુ, નહી માનતાં રાજાને રાણીને ફાંસી.

(ટેબલો)

અંક પહેલો સમાપ્ત.

અંક બીજો.

પ્રશેશ પેહેલો.

પ્ર. ૧ લો— રણુમીલા રણધીરના પોશાકમાં ત્યાં અગરસીંહનું આવવું બંને જણા મળી યજમાનને મારવા પ્રયત્ન.

પ્રવેશ ૩ જો તારાનું ઘર.

રામાએ આવી પારસલની પેટી તથા ચીઠી આપવી મરચીનું પારસલ ખોલવું પેટીમાં પારસલ થઇને આવેલા મીઠુનું મળવું કાઢી આમાં લાવેલા તારાને નસાડવા પ્રયત્ન. તારાનું આવવું, સાપને જોઈ ડરીને નાસવું. મીઠુ મરચીની ગમ્મત.

પ્રવેશ ૨જો અમરસીંહની કચેરી.

યજમાનનો લુંપદભરી પત્ર લઇ બારોટનું આવવું. અમરશીંહે લડાઇ માટે તઇયારી.

પ્રવેશ ૪ થો રસ્તો.

રણુમીલા તથા અગરસીંહ ગવઇયાના પોષાકમાં યજમાનની કચેરીમાં નોકરી રહેવા નીશ્ચય.

પ્રવેશ પાંચમો અમરસીંહનો કીલ્લો.

અમરસીંહનું લશકર સાથે આવવું કીલ્લા બહાર કવાયત લડાઇ થતાં યજમાનને હાથે અમરસીંહ વગેરેનું કેદ થવું. બીજા લશકરીઓ નાસી જતાં મહારાણી રેણુકાનું રોકવું રજપુતાણીઓ સાથે લડાઇના મેદાનમાં પડવું, યજમાન સાથે લડતાં રેણુકાનું કેદ થવું.

(ટબ્લો)

પ્રવેશ ૬ ઠો રસ્તો.

બેરીસ્ટર તારાને મળવાનાં શીરાગમાં આવવું મીઠુએ આવી બેરીસ્ટરને બૈરીનો પોશાક પેહરાવી તારાને મળવા કહેવું, મીઠુનું જવું, ડાકટરનું આવવું બઇરી બની બેઠેલા બેરીસ્ટરને તારા જાણી ડોકટરે ઉપાડી જવું.

પ્રવેશ ૭ મો યજમાનનો ખાનગી મેહેલ.

યજમાન તથા દીલરૂબા પ્રેમમાં, ત્યાં કેદી વેશે અમરસીંહ તથા રેણુકાને બોલાવવા, ખંડણી માટે રાજાનો ઇનકાર, યજમાનનો ગુસ્સો ત્યાં નાયકા વેશે રણુમીલા તથા અગરનું આવવું, નોકરીની યાચના, યજમાને ખુશી થઇ નોકર રાખવા.

પ્રવેશ ૮ મો રસ્તો.

નોકરી મળ્યાથી રણમીલ તથા અગરસીંહનો આનંદ

પ્રવેશ ૯ મો યજમાનનું કારાગ્રર.

યજદાના હાથપગમાં બેડીથી બંધન, રણમીલા તથા અગરસીંહનુ ગુપ્ત. સતીની કછોટી, અગરસીંહે ખુલ્લા પડવું. સતી ઉશ્કેરાય. પોતાના માતાપાતાને છોડવા જવું

પ્રવેશ ૧૦ મો. જેલખાનુ.

અમરસીંહ તથા રેણુકા જેલમાં સીખ કમાનડરના વેશમાં રણમીલાએ આવી સીપાઈઓને રજા આપી, હથીઆર લઈ જવા કહેવુ કોટની બારીએથી અગરસીહનું ઉતરવુ, અગરસીંહ તથા રણમીલાનો મીલાપ, અમરસીંહને નસાડતાં સીપાઈનુ આવવું, રણમીલાએ સીપાઈને મારવો બુમરાણથી ત્યાં યજમાનનું આવવુ, અજગરના આવતાં તેનુ હથીઆર છીનવી લઈ અમરસીંહનુ યજમાન સાથે યુદ્ધ કરવુ, યજમાને રાજા રાણીને મારવા, અમરસીંહનું છટકી જવું, રણમીલાની પીસ્તોલની ગોળીથી યજમાનની ગોળીના ટુકડા થવા બાદ તલવાર લેવા જતાં અગરસીંહનુ નાશી જવું,

ટેબલો.

અંક બીજો સમાપ્ત.

અંક ત્રીજો પ્રવેશ પહેલો,

યજમાનનો મહેલ.

દીલરૂબાની કપટ જાળ અજાવવાની શરૂઆત, અજગર તથા યજમાનની તકરાર અજગરને રાજ્યમાંથી કાઢવો અને રણુમીલાને સેનાપતીની જગ્યા આપવી.

તારાનો કાગળ લઇ જતાં રસ્તામાં મીઠુ મરચીનો મેળાપ. બંને ની વાતચીત. મરચીનું કાગળ લઇ ડોકટરને આપવા આવવું બધર બનેલા બેરીસ્ટર સાથે ડોક્ટરની ગમ્મત ભેદ ખુલ્લો.

જેલમાંથી અગરસીંહનું આવવુ, ત્યાં અગર સાથે મીલાપ. અજગરનો પ્રશ્ચાતાપ, બંને જણ મલી યજમાનને મારવા પ્રયત્ન શોધવા

પ્ર. ૪ થો—દીલરૂબાનું સેનાપતી બનેલા રણધીરસીંહ ઉર્ફે રણુમીલાની પાછળ આવવું પોતાની સાથે પોતાના પતી તરીકે કબુલ કરાવવું.

પ્રવેશ ૫ મો—ડોકટર બેરીસ્ટરનું ચકરમપણાનો પુરો ઉપયોગી દર. તારાના ઘરમાં સતાવું, તારાનું આવવું, મીઠુ મરચીની કરેલી કોશ શથી વારંટ લઇ આવેલ છે તેવો ખોટો ડર બતાવી તારાને સંતાડવા પોલીસને બોલાવીને તમામ ભેદ ખુલ્લો પાડવો. ડોકટર બેરીસ્ટરનો પસ્તાવો, કોમીકનું છેવટ.

પ્ર. ૬ ઠો—યજદા વીલાપમાં યજમાને આવી ઘણું સમજાવી નઇ માનતાં એક પહોર બાદ તેને જાનથી મારવા નીશ્ચય. યજમાનનું જવુ યજદાં ખાતાં ઠાપરૂ તોડી રસીવડે અગરસીંહનું અંદર ઉતરવું બંનેના ભારથી રસીનું તુટવું, બંનેનું ગભરાવું, સેનાપતીના પોશાકમા રણુમીલા આવી બંનેને બચાવવાને બહાર કઢવા. યજમાનનુ આવવુ.

પલંગ પર સુતેલી યજ્દા જાણી ભેટવા જતાં રણુમીલાએ મોઢામાં ડુચા મારી પલંગ સાથે બાંધી મહેલને આગ લગાડવી યજમાનનું બની જવું.

દીલરૂબા અને રણધીરસીંહ ઉરફે (રણુમીલા) નીદ્રામાં કમરમાંથી દીલરૂબાએ છરો કાઢી રણધીરસીંન ઉરફે (રણુમીલા)ને મારવા જતાં અગરસીંહનું આવવું પાપણીનો પ્રપંચ ખુલ્લો રણધીરસીંહના હાથે દીલરૂબાનું મોત.

જંગલમાં જેહા તથા કેહીએ અનવરને મારવા લાવવો, અગર સીંહે આવી બચાવવો, સતી તથા અજગરને મુકી અગરસીંહનું ફળ ફુળાદી લેવા જવું ભીલ રાજાનું આવવું, સતીને લેવા માટે અજગર સાથે તકરાર ત્યાં અગરસીંહનું આવવું ભીલ રાજાની મારી મેળાપ

પ્ર. ૯ મો—ભીલરાણી તથા યજ્દાની વાતચીત, અમરસીંહ તથ અજગર તથા રણધીરસીંહ વીગેરેનું આવવું, રણધીરસીંહ વીગેરેને લશકર તઇયાર કરવા મોકલવા લડવા જતાં સતીની હઠ સાથે લેઇ જવી.

પ્રવેશ ૧૦ મો પાહાડ.

પાહાડમાં યજમાનનો પાપનો પ્રશ્ચાતાપ. અરસપરસ સ્વાંહ, યજમાનને મારવો.

પ્રવેશ ૧૧ મો કચેરી.

અમરસીંહને ગાદીએ બેસાડવો. રણુમીલાએ ભેદ ખોલવો, અજગર સાથે રણુમીલાના લગ્ન. છેવટનો આનંદ.

એમ. જી.
લેખક (યુવાન)

ॐ तत्सत् परमात्मने नमः

મંગળાચરણ.

૧

બાળાઓ—

લક્ષ્મી કાંન્ત સ્નેહે સદગુણ ગાઉં
રીઝ તું પાવન હું થાઉં પ્યારા
જગ જશ વરતાવું લક્ષ્મી
મનહર સુખકર જગધર
પ્યારા નટવર સ્વામી
જગ જય કરતા દુઃખ હરતા સુખ કરતા
જગ જશ કરી વીભુ ગાઉં લક્ષ્મી.

૨

બાળા તથા દેવી—

નથી દુનીયામાં સાર કાંઇ ચાચુ હું દયાળ
આજ અજબ ગજબ માનવી કરે છે
દેવી—કહેવું તારૂ સત્ય છે બાળા કઇ કુર કામે નઠારી
અવની આ ભરી. નથી
દેવી—સંતને શીરોમણી ભરે અનિતી ફાવી
પાયમાલ નહિ થાય તે અરે
ધર્મ તણો થાયે ક્ષય કર્મનો કહેવાય જય
પેદા કર્યા જેને ઉછેરી નાખે તેને નીચ વધેરી
આજ હીંદમાં નથી.

ભાળાઓ— ૩

રે લખ્યાં કર્મના લેખ કહો શે ટળશે............
બાવળને પાણી પાવ કદી નહી આમ્ર ફળો મળશે
સતીયા જન સત્યે મરશે
કામિ કુકરમી બળશે
પાપી અવપંથે પળશે
જોઇ જગનાં સુખ બળશે
આ ભવ મંડળમાં ધર્મ કર્મનો ભાર લઇ ઉધરશે
બાવળને પાણી.

યજમાન— ૪

કરૂં સંહાર જમ પળમાં
ઉડાવું શીર અરી દળમાં
સરપર મેઘ થઇ ગરજુ—હાં—હાં
કંપાવું હું ધરા
ડરૂં નહિ જરા
ત્રાહી તોડું ત્વરા
આકાશ હળહળા કરૂં

નાયકા— ૫

આંકે ખમા સરદાર
મુલક ધણી ધરબાર. આંકે.
મુખડો આજે કાયમ રોધો
અવીચળ રોધો ઠાઠ. આંકે.
આઇ અસાથી જુધ્ધા મ થીજા
નઇ નઇ મોજું નીત તો ડીજા
આંજે મુખડેજી છટા ન્યારી
તેં મથે વન્યા આંઉં વારી રે. આંકે.

તારા— ૬

છું રૂપ મઢી રંગીલી હું કેવી રંભા નાર
ઓપે ઓપે સર્વાંગે સારા આભુષણ અંબાર છું.
હાથે કંકણુ નાકે વાળી ચોળી દે ચીતડાને બાળી
વળી વધારે શોભા શું કહું પગ ઝાંઝર વીસ્તાર
ચાલુ ચટકે હું રૂપાળી સાડી ઓપે કેવી મારી
ભલા ભલા જુએ છે ધારી મારો આ શણગાર છું.

બેરીસ્ટર-તારા— ૭

કાંઇ કાઢો બેરીસ્ટર વીધવાનો કાયદો કાયદાથી ફાયદો ઘણાબલે
રાંડી રાંડો મોજ કરશે ગાડી ઘોડે નીત્ય ફરશે
એમ—ઓલ રાઇટ
જો મળે સુધારાને ફેશનની સહાય તો
વીધવા વીજયવંત કહેવાયજો કાંઇ

ડાક્ટર-બેરીસ્ટર-તારા-રામો— ૮

જુલમ જુલમ જમાનામાં થાય છે
ધોળે દીએ અંધારૂ મનાય છે
કાયદાનુ કંડીસન કહેવાય છે
જન્ટલમેનોની ઇજ્જત લુટાય છે
બન્યો પુરો પાખંડી તુ પુરો બન્યો
બીક વાઇ યુ ડેમ—મેડ મુને ગણ્યો
ઓ યસ, ઓ યસ, ઓ યસ.
કાનુનો સંભળાવવામાં છે કેવા રૂડા નામ
એવુ કયા કાયદામાં છે કે કરવુ આવુ કામ.
ગપ રહા ચલા વાર થાય છે
બીન દર્દી દીવાનો ગણાય છે

મરચી— ૯

ખીલી કળીદો કરમાય રસીયા હૃદયના પ્યારા
આ જોબન જોલા ખાય, મળશો ક્યાં મોહન મારા
હું જોબનવંતી નાર, મારો રંગીલો ભરથાર
દીલ દેવળનો દરબાર મળશો ક્યાં મોહન મારા
તુમ વીરહે જીવડો જાય અંતરમાં ફંદ કંઈ થાય
મનડુ મારૂ મુઝાય, મળશો ક્યાં મોહન મારા.

૧૦

પીલુ–મરચી—

પ્રેમ પાઠ શીખો રસીલા છબીલાજી આવો
પ્રેમ માળા રે બાળ શીખાવો પ્રેમ.
પ્રીતીનો પાઠ ભણો ભરથાર.
કીધો નર પરવશ તેં નાર
ગુણના સાગર પ્યારા ખરેખર છો ભરથાર શીખે.

ભમર— ૧૧

અહા મરૂ હુ વનમાં તેને પળમાં
જીવ લઇને નાસે જાણે છલબલ કરતુ તે વનમાં
પ્રાણ જતાં પણ છેડુ નહી મારૂ હુ પાપીને પળમાં
સીંહ સરીખા વાઘ વરૂ પણ મુજથી નાસે ક્ષણ ક્ષણમાં
શસ્ત્ર થકી સંહાર કરૂ મારૂ હુ પાપીને પળમાં અહા.

રણશીલા— ૧૨

દુનીયા દોરંગી દોરંગી દુનીયા દોરંગી
સદ સજજનની નહી સંગી દુનીયા.
પ્રપંચીઓ પાલખીયે બેસે, સાચાને શીર ભારો
સદ સજનોને કષ્ટ દીએ છે અવનીમાં એ ધારો

શાખી

કુલ જગત આપ સ્વાર્થીની, કોઇ ન દેશે સાથ,
હવે હમારી લાજ છેર પ્રભુ તમારે હાથ

મીઠા બેલા રાજ કરતા ભુખે મરે સાચા
કુડ કપટીઓ હોસે ફરતા એળે ગયા જનમારો.

ડોકટર બેરીસ્ટર શામો— ૧૩

કરી છેતર પીંડી કાયદાથી ઈધમ્મ. ડોળ સખી દુર્ભામ દીવાળીઆ
જની પુરો પાખંડી કરી તેં હુન્યાઇ બીલ આપા દે સાચો વહેવારીઆ

નો—નો—જા જા તારા જેવા કંઇ ફુવે છે ગટર
સાગતો મીં તુલા ગપ રહા બેરીસ્ટર

અજીવધીમાં હીંગ મલી તો થયા ડોકટર
નસ નાડી જાણે નહી ને રાખે છે મીટર

શુ દેમ વેરી બેડ ધંસીસ મેડ હીકાય—કરી

ભજન— ૧૪

હું હારી હવે તુ તાર–વીજુ વાર કરો મા
દીનાનાથ તારો આધાર લ્યો દીન બળાની સંભાળ

વિશ્વપતી તુજ ધ્યાન ધરૂં છુ કષ્ટ કાપો પ્રભુ સુખ આપો વીજુ
દયાળુ દીન દયાળ વીજુ

મીઠુ મરચી ૧૫

વાહ પ્રેમ તારી બલીહારી દેવો પણ ગયા છે હારી
નહી જાય મોતની બારી તોપણ રહેશે તું પ્યારી
નાત જાત નહી જંગલ જોશે કોણી કુળડી બેટે હોંસે

ઇજત બાપ તણી પણ ખોશે, ભલે ભરાયે દુન્યા દોશે
ભોંય પડીને ભૂખે રહેવા તોપણ કહેશે તેની સેવા
ભીખ માગીને ભાખરી લેતા, તે પણ છે કહીના મેવા.

એમ હા, વાહ પ્રેમ વાહ વાહ

૧૬

અમર—

જઇ મારૂ તેને ઠાર છે શત્રુ આ તઇયાર
હવે કર ના વાર, ચીરી નાખું તેનું તાળ
પાપી થજે તઇયાર, લઇ હસ્તમાં તલવાર
ધીકકાર ફીટકાર ઓ કુળના અંગાર
શીપર કરે શું વાર હરામી આ ગમાર
હરી ગયો શું બાળ, નીચ કૃત્ય કરનાર
ધીકકાર ફીટકાર ઓ કુળના ચંડાળ

૧૭

ચંદા—

અબળાના બેલી વ્હાલા સુંદીર સ્યામ હો,
રક્ષા દીન દાસી, દીન દાસી કરી આવી ઉતાવળા હોજી,
વહેલા વીઠલ વર વ્હાલા આવો વારે છોગાળા,
જપુ તમ નામની હું માળા, સુંદીર સ્યામ.
સંકટ સમયે રઢીયાળા, વીનવુ દુખીઆરી બાળા.
ધાઓ ધરી હામી નંદલાલા. સુંદીર સ્યામ,

અંક પેહેલો સમાપ્ત.

અંક બીજો.

૧૮

અમર—

જગતની જંજાળમાં ફસીને સુગુણી સઉ ફરે
કામ લે કુકૃત્યના નીતી સાથે નવ મળે
મોહમાં મનડાઇને હુંપદ અભીમાની કરે
સ્વાર્થની સંગાથમાં દેખે અગની પણ બળે.
સુખ ખુવે છે હઠથી આફતો શીરે લઇને
કર્મને ગણીને મીત્ર અકરમો બને છે આપથી. આફતો.

અરચી— ૧૯

અરે વાહવાહ મીઠુજી મન હરનારા, ભાવે ભેટો રસીક રઇયાળા.
મી.—અરે વ્હારે મધુરા શા બોલ તારા, મને લાગે સુધાસમ પ્યારા.
અ.—જોયો જોયો તમારો પ્રેમ જાવજી.
મી.—રસ ઘેલી રસીલી ન રીસાવજી.
અ.—અરે જાવ જાવ જાવ.
મી.—પ્રીયા આવ આવ આવ

રેણુકા— ૨૦

છેડી સીંહણને કાઢીશ શું સાર
અરે ઓ દુરાચારી કરૂં તુજને ખ્વારી અશીધારી. છેડી.

સાખી

શાહસ નાગણ છેડતાં સુખનું સત્યાનાશ,
ખચીત સમજજે બાયલા પડયું તુજ આકાશ.
પા——પી——ને કરૂં પાર......

૨૧

સૈનીકો તથા રજપુતાણીઓ—સૈયનીકો—

હીમત ધારી અબળા ચાલો બાહાદુર બાળાઓ બળધારી
બનબાવી દયો દુન્યા ભરમાં સ્ત્રી સુરવીરાની સરદારી.
આબરૂ સતી તણી હરી સંભાળશે
કાપી કષ્ટ સ્નેહે સામળો બચાવશે.
વિજય થશે વિજય થશે સુની સતી તણો
જલ્દને જટ જુંગમાં ભક્ષ રાયને હણો.

મીઠુ— ૨૨

દીકરા મીઠુ આ શું દીઠું, આશક લટપટ ખુબ કરે
બુઢા બહેરા અંધા ઘેના મશુક કાજે મોત વરે
ન્યાત કે કજાતનો કો ભેદ ના ગણે
વાગે બીંગલો ને ગીત ગામના ભણે
સાત કેહો સાઠ વરષ તો ઊંટે ચડે
કંથ કામીની સાથ ભાકડે લડે

રણમીલો—અગર— ૨૩

મહોબત હમેંપે આઇ જાકે સનમસે કહેદો
તેરે ઇશ્કકી સતાઇ જાકે સનમસે કહેદો
તેરે લીયે પડી હુ જંગો જમીપે જાની
કહેસતાવો પ્યાર જાકે સનમસે કહેદો
હમ ઉનચે મર રહે હય પરવા યહાંવો કરને
ચાહે જાન લો યા જીગર દો. જાકે સનમસે કહેદો.

શેર.

કરબદી તો પાય દોલત વોહન આખરભી રહે
શાહી ભરેશા છોડકર જેરે જમીમે ગડ ગયે
મુફલસીમે કરતે હય સબ યાદભી અલ્લાહકી.
જબ મીળા તો ડકા હુકુમત તબ ખુદા કો ભૂલ ગયે

અમરસીંહ— ૨૪

મળે ના સ્વાર્થ વીણ સબંધી કોય કરે પ્રીત દ્રવ્યને કાજે
સ્વાર્થે ખોટા કરતાં ન લાજે ટળે ના પાશ્ચયવાશ કુબુદ્ધી

સાખી

ભ્રાત ભગિની પુત્ર પતની, માત કે હો તાત,
સ્વાર્થમય સરવે થઇ સ્નેહી જાણે હાથ. મળેના.

રજની— ૨૫

સ્યામ સુંદીર કરો મહેર............વીણ
જનપર આવી વીપત વખતમાં આવો સ્વામી.
પાપી પીડે વીણ વાંક દુઃખ દે અધમ અમાપ
અરજ સુણી આવો
ગીરધર મનહર નટવર સુખકર ઓ શામળા શ્યામ.

રજની—રણમાલા— ૨૬

જાને ઠગારી તું નીચ ધુતારી તું કૃત્ય કુડાં કરનાર
છાનીરે નારી તુ કર્મ નીહારી જુ થાળ ભર્યો તજનાર
ઓ કુતરી તું કેમ કાળ ધરમને સંભાળ
બાવરી જુવાની એ શોક દુર ટાળ
સમજી અરે જા—કામી દુર થા.

રજની—અમર— ૨૭

જાઓ માતપીતા દૂખીયારા છોડાવીને લઇ આવો મદે હાલુ શશી વદની વચન સત્ય છે તારાં ભેદીલમાં નહી વધારાવો મમપ્રાણ ધીરજ ધારો રીપુ સંહારી જાઓ.
કાર્ય સીધ થશે શોક દુર જશે. કરોય નમનસે-સુખેથી સીધાવો છોડાવીને લઇ આવો. જાઓ.

અંક બીજો સમાપ્ત.

અંક ત્રીજો.

ડાકટર-બેરીસ્ટર— ૨૮

ડીયર કર ડ્રેસ મળી સાથે, નેટીવ રીવાજો દુર કરી
એટીકેટે અપમાન થયું શું પોજીશનમાં આવ ફરી

મીઠુએ ખુબ લીધી ધ્યાલીન કંઇ પાધી
ઇજ્જત ઊતારી દીધી ખુદાએ મહેર કીધી

ગભરાવ નહી વ્હાલી તારા, બેહાલ કર્યા દીકરા મારા. એટીકેટ.
લવલીજીન કરશું મન માની ગાડી ઘોડે ફરશું.

અંટરોક લન્ડન હોટેલમાં વરઠી બેવડે જમશુ.
હેં કેણુ બેરીસ્ટર—હા ડોકટર
મરદે મરદોના આશકશું કન્યા વહેવારો ધુળ કરી—એટીકેટ

રણુમીલા-દિલાબા— ૨૯
કદી અલગ નાથ થાશોમાં, મને મુકી ક્યાંઇ જાશોમાં,
રસ ઘેલા રીસ કરશોમાં, જઇ આવુ શાસ્ત્રો મુન્જાશોમા.
નહી પીડા પતી જુરી મરૂં અતી, વ્હાલમજી વ્હામી છોગાળા
તરછોડી ના જાશો પ્યારા રસઘેલા રીસ કરશો ના.

ડા—બે—તા—મી— ૩૦

હાય ફરશ્યા ફંડામાં મેળવવા માશુક નાર
ખાધા જુતા ને વાગ્યા જેન્ટલમેનો બાર

પરણ્યા પીતમની વાસે કરવા ગઇ હું તો પ્યાર
દીકરએ દહાડા દાધા તોડાવ્યો આ વ્હેવાર.

બાપાએ માન વધાર્યું, થઇને ડોકટર
ઇજત ગુમાવી હાથે જાણીને બેરીસ્ટર.

આ દુન્યામાં મેં હું કાંઉ લાભ ન ફર.
ઢાંકણીમાં પાણી લઇને બુડી મર.

ચજદ્દા — ૩૧

આકાશ મહીં મડળ તણાં સઊ દેવ અરજી સાંભળો
ચીલ્લાઇ પોકારો કરૂ છુ વાત સકૈ દીલમાં ધરો.
પાપીતણા પંજામહી ન્હેરી વીધાતીયે ફસી
માતાપીતાનો ભોગ આપી, દુઃખ ડુંગરમાં વસી
જાવું કયાં નહી સુખ તલભાર, નીરખું કયા દીલેનો દરબાર
કયાં છો પ્રાણ પ્રાણ પીયુપતી રઘુપતી રાજવી રામ
શોધું કયાં અતરના અભીરામ

ચજદ્દા-અગર— ૩૨

શાણાં શરમાવો શાને, જાઓ છબીલા છેડો નહી તલભાર.
એમ તે હોય. હું—જાઓ—ઠીક
જાઓ શાણા સલુણા સતાવો નહી
આવો પ્યારી રસીલા મુઝાઓ નહી,
મુકી વીરહી રસીલા દુભાઓ નહી
ત્યારે શું રે કાઉં
ના નહી જવા દઉં
ચાલ મારી સાથે પ્યારી શામળા હુ જાઉં વારી

૩૩

રહો અજર અમર સકળ વીશ્વમાં
જળમાં સ્થળમાં ત્રિશ્વના વિજય કહેવાશે
ધર્મ તણો જય થાય જગતમાં
પાપી પ્રલય થશે પળમાં. રહો.

સમાપ્ત

સમસ્ત કચ્છી જૈન કોમના હિતાર્થે:—

સામાજિક, નૈતિક અને ઐતિહાસિક વિષયોને ઉત્તમ રીતે પ્રતિપાદન કરતું ગમત સાથે જ્ઞાન આપતું સારૂ અને સસ્તું—

સચિત્ર] "કચ્છી જૈન મિત્ર" [માસિક

પ્રસિદ્ધ અનુભવી લેખકોના હાથે લખાતા ઉત્તમ સચિત્ર લેખો બોધદાયક મનોરંજન વારતાઓ અને રસમય કાવ્યો સાથે દર અંગ્રેજી માસની શરૂઆતમાં બહાર પડે છે વાર્ષિક લવાજમ પોસ્ટેજ સાથે માત્ર રૂ. ત્રણ

જાહેર ખબર માટે આ **માસિક** એક **ઉત્તમ** શાધનછે. વધુ વિગત માટે લખો—

ઓ. વ્યવસ્થાપક "કચ્છી જૈન મિત્ર"
કાથાબજાર—માંડવી, મુંબઈ

શ્રી ભુજ વિજય નાટક મંડળીના નીચ્ય

ખેલો હવે પછી બહાર પડશે.

નીરંજન ઉર્ફે

તરૂણ તપસ્વી

ફેન્ટોમશ ઉર્ફે

નીર્દય નીરો.

મહાત્મા તુલશીદાશ